

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
TEZ ÖNERİSİ FORMU

		28/03/2023:
Ana Bilim Dalı	: HEYKEL ANA SANAT DALI	
Programı	: ☒ Yüksek Lisans [] Doktora [] Sanatta Yeterlilik	
Öğrencinin Adı Soyadı	: Şahap BARLAS	İmza
Danışmanının Adı Soyadı	: Prof. Mustafa YÜKSEL	İmza

1. Başlık

ESKİ KÜLTÜRLERDE RİTÜELLEŞTİRİLMİŞ OLGULARIN HEYKEL NESNESİNE
DÖNÜŞTÜRÜLMESİ

Sanatla ilgili tüm kaynaklarda, sanatın doğuşuna ilişkin hep aynı tarihlere gönderme yapılması kaçınılmazdır. Gerçekten de bilimsel olarak eski çağlardaki bulguları ve ele geçen üretimleri değerlendirdiğimizde, bu dönemlere ilişkin sanat ürünleri tüm sanat dallarının temelini ya da öncüllerini oluşturmaktadır. Kalkolitik dönemde, ihtiyaçlara yönelik üretilmiş olan duvar resimleri, idol, dikilitaş, stel, işaret taşı, mezar ve mezar taşları gibi yapıların her birine bugün sanatsal bir nitelik yüklenmiştir; ama Yağma kültürü döneminden günümüze kadar gelen ve gün yüzüne çıkarılan Paleolitik dönemle başlayıp Neolitik ve Kalkolitik dönemle devam eden zaman diliminde yer alan tüm bu işaret ve sembollerin anlamları günümüzde tam olarak bilinmemektedir. Oysa bu işaret, simge ve sembollerin kendileri ve anlamları bugün plastik birer unsur olarak kabul edilmek dışında, bize dönem hakkında bilgi veren unsurlardır. Örneğin: Mağara duvarında etrafı çizili çıkıntı, bir boğa biçimlemesini gösterirken, mağara dibinde üst üste dizilmiş taşlar bir gömüte işaret etmektedir. Neolitik dönemde bir tepe üzerine dikilmiş iri bir taş, oranın Tümülüs olduğuna, barakalar önündeki dikili bir ağaç gövdesinin statü göstergesi olduğuna ve Stonhenge'deki tapınak girişi yolu üzerindeki tek bir dikili taş bu yoldan sadece liderlik vasfı olan büyücülerin geçebileceğine, buna karşın halkın bu taştan ileri geçemeyeceğine işaret etmektedir. Kalkolitik dönemde dikilmiş bir taş, bazı kültürlerde önemli bir olayın gerçekleştiği yer olduğuna işaret ederken, başka topluluklarda ölen bir kişiye işaret etmektedir.

İşaretler bunlarla sınırlı kalmadığı gibi, aynı dönemde başka bir kültür içinde bile başka anlam ve biçime sahip olabilmektedirler ve çeşitlilik gösterirler. Sadece bir kültür içinde bile bunlara benzer farklı anlam içeren birçok örnek gösterilebilir.

Bu çalışmada, Kalkolitik dönem ve kültürlerinin ritüel ve mimari yapılanmalarında yer alan tüm bu simge ve sembollerin heykel objesine dönüşümü araştırılacaktır. Bunun yanında yapılan araştırma sürecinin kişisel heykel çalışmalarındaki plastik karşılıkları üretilecektir.

Bu çalışmanın içeriği, sadece ilkçağ ve eskiçağ kültürleriyle ilişkiliymiş gibi görünse de bu tarihsel verilerin dönüştürülerek heykel sanatındaki çağdaş yorumları elde edilecektir. Çalışmanın özgünlüğü ve önemi de bu noktadır.

2. Problem Tanımı / Konu / Kapsam / Araştırma Soruları

PROBLEM TANIMI:

Günümüzde tarihi varlıklarıyla eski eserler manevi, maddi ve plastik açıdan çok büyük değerlere sahip olmak yanında, bu dönemlere ait işaretler ve anlamları bilinmemekte ya da anlamlandırma konusunda bilgi eksikliği yaşanmaktadır. Bu tez çalışması, eskiçağ kültürlerini konu alan ilk çalışma olmamakla beraber, dönem tarihini yazmak ve araştırmaktan çok, anılan bu dönemlerin yaşamlarında önemli anlam içeren işaret sisteminin araştırılması ve güncel bir dilde heykel sanatındaki plastik karşılıklarının uygulanmasıdır, başka çalışmalardan ayrılan ve önem kazandıran ayrım noktasıdır.

Kalkolitik kültürlerde insanın inançları doğrultusunda oluşturduğu ritüel ve mimari yapılanmalarındaki bu işaretler, kültürlerarası kavram yüklenmiş ve okunabilen birer iletişim nesnesidir. Sanat eserlerini diğer var-olanlardan ayıran en önemli özelliği hem gerçek, hem de gerçek olmayanı, geçmiş ve geleceği aynı anda barındırmada gösterdiği eş zamanlılık ya da eklektik yapıyı içinde aynı anda barındırmasıdır.

Bu araştırma, kültürlerarası etkilenme ve iletişimde önemli bir rolü olan işaretlerin her kültürdeki benzerlikleri, aykırılıkları ve içerikleri ile mimari yapılarındaki göstergelerinin heykel objesine dönüşümünü kapsayacaktır.

ARAŞTIRMA SORULARI

1. İlk kültürlerden heykel sanatına aktarılmış işaret, simge ve semboller nelerdir?
2. Kalkolitik dönem ve Antik kültürler sanat tarihinde ve üretiminde nasıl bir önem taşır?
3. İşaret, simge ve semboller günümüz sanatında nasıl görünür? Hangi dili kullanır? Kodları nelerdir?
4. Günümüz sanatını anlamlandırmada işaret, simge ve semboller kavramsal açıdan önemli midir?
5. Sanat nesnesinde dil ve malzeme arasındaki ilişki işaret, simge ve sembollerle tanımlanabilir mi?
6. Sanat nesnesine yansıyan bu işaretler izleyicinin algısına nasıl etki eder?

3. Özgün Değer / Katma Değer / Önem

Her sanat eserinin izleyiciye taşımaya çalıştığı bir mesaj vardır. İletilerin çok çeşitliliği ve karmaşası, günümüz sanatında üzerine çok tartışılan bir konudur.

Sanat ürününde, geçmişe ait ya da günümüzde ifadeyi taşıyan bu işaretlerin dili, anlamı ve sanat eseri ile izleyici arasında ya da kültürlerarası iletişimdeki yeri önemli ve ele alınması gereken bir konudur. Kalıcılığıyla heykel sanatı, bu işaret ve sembolleri kültürlerarası taşıyabilen en önemli sanat alanıdır. Aynı özelliğinden dolayı bu işaret ve sembollerin taşıyıcısı konumundadır. Bu çalışmanın özgün değeri heykel sanatını, tarihin öncesinden, bugüne uzanan

sürecinde bu işaretler bağlamında incelemektir. Ayrıca, bu işaretlerin anlamları ve formlarını inceleyerek, çağdaş heykel plastiğinde yeniden üretmektir. Sadece heykel değil, sanat tarihi eğitimi de almış olmanın getirdiği bir birikimden dolayı bir anlamda sanatın tarihinden gelen toplumsal, tarihsel ve inanç esaslı işaret ve sembolleri, diğer bir deyişle dil olma özelliği taşıyan işaret sisteminin incelenmesi ve yeniden çağdaş bir objeye dönüşümü her iki alana yapılacak katkıdır.

4. Kaynak Araştırması

Konuya ilişkin her türlü kitap, makale, basılmış veya basılmamış tezler, görsel unsurlar ve anılan dönemlere ilişkin veri taranacak, yazılı metne dönüştürülerek, rapor halinde sunulacaktır.

5. Amaç

Özellikle, söz konusu olan işaret, simge ve sembollerin içerdiği anlam ve ifadeler bilimsel araştırmalarda yazılı olarak yer almaktadır. Bu çalışmada, eskiçağ kültürlerinde ve sonrasında ritüeller ve mimari yapılanmalarda bulunan işaret, simge ve sembollerin kişisel heykel çalışmalarında yeniden kurgulanarak bir sanat objesine dönüştürmek amaçlanmaktadır.

6. Denenceler (*)

Bu kısım Sosyal Bilimler Enstitüsü öğrencileri tarafından doldurulacaktır.

7. Materyal, Yöntem ve Veri Toplama Teknikleri

Kalkolitik dönem kültürü ve sonrasında antik kültürlerin ritüel ve mimari yapılarında bulunan işaret, simge ve semboller üzerine yapılacak araştırmada, yapıyla ilişkisel yeni bilgi üretimini sağlayacak, her kavram ve anlam ilişkisi aranacak ve çözümlenecektir. Bu

çözümlemenin heykele dönüşümüne ilişkin her türlü malzeme, teknik ve yöntem uygulamaya konacak ve somutlaştırılacaktır.

İlgili yazılı kaynak araştırma süreci, verileri, heykel uygulamalarına dönüşümü ve her iki sürecin sonuçları rapor ve sergi halinde sunulacaktır.

8. Sınırlamalar (*)

Bu araştırma özellikle Kalkolitik dönem ve sonrasında günümüze kadar oluşan kültürlerin ritüel ve mimari yapılarında bulunan işaret, simge ve sembollerin araştırmasına ve güncel bir dilde heykele dönüşümüyle sınırlıdır. Tarihsel bir dönem incelemesi ya da yazımı değildir. Tarih öncesi kültürlerin kullandığı bu işaretlerin günümüz sanatına yansımalarını da içermekle beraber güncel sanatın her alanını kapsamayacaktır.

9. Araştırma Olanakları

Çalışmanın yürütülmesi için gerekli olan sarf malzemesi, yazılım, teçhizat gibi olanaklar ilgili Ana Sanat Dalında bulunmaktadır. Ancak, gerekli olan sarf malzemesi, yazılım, teçhizat vb. temin edilemediğinde kişisel olanaklarla karşılanacaktır.

10. Çalışma Takvimi

Mart 2023 / Ocak 2024

11. Kaynaklar

Akarsu, B. (1974) Felsefe Terimleri Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

Akay, A. (2005) Sanatın Durumları, *Theoria Dizisi-15*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık. (s. 29)

Alsaç, Ü. (2012), Mimarlık Kültürü, Ankara.

Aslanapa, O. (...), Türk Sanatı, İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Barnard, M. (1998) Sanat, Tasarım ve Görsel Kültür- Art Design and Visual Culture 1. basım, Ütopya Yayınevi.
- Bauman, Z. (2000) Postmodernlik ve Hoşnutsuzlukları, Çev. İsmail Türkmen, İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (s. 7-145)
- Baudrillard, J. (2008) Nesnelere Sistemi, Çev. Aslı Karamollaoğlu, Oğuz Adanır, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi. (s.118)
- Baudrillard, J. (2010) Fikir Mimarları Dizisi, Çev. Oğuz Adanır, İstanbul, Say Yayınları. (s.29, 45, 51, 80, 113, 195, 221)
- Berger, J. (1986) Görme Biçimleri (“Way of Seeing” Penquin Boks 1972) 8. basım, İstanbul: Metis Yayınları.
- Berger, J. (2014), Görme Duyusu (1. Basım), Çev. O. Akınhay, İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Braidwood, R.J. (1995). Tarih Öncesi İnsan. İstanbul. Arkeoloji ve Sanat Yayınları
- Cevizci, A. (1999). Felsefe Sözlüğü. İstanbul. Paradigma Yayınevi.
- Clayton, P., Prize, M. (2000), Antik Dünyanın Yedi Harikası (3. Basım), Çev. B. Avunç, İstanbul: Homer Kitabevi.
- Colledge, M. (1997). Roma Sanatını Tanıyalım. çev. Solmaz Turunç. İstanbul. İnkilap Kitapevi.
- Conti, F. (1997). Eski Yunan Sanatını Tanıyalım. çev. Solmaz Turunç. İstanbul. İnkilap Kitapevi
- Cookson B. C. (2006), Arkeolojik İllüstrasyon (1. Basım), Çev. C. Çokal, Ankara Aytaşı Yayıncılık.
- Cömert, B. (1980), Mitoloji ve İkonografi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü Yayınları.
- Çıvgın, İ., (2014). Neolitik’ten “Mısır Eski Krallığı”nın Kuruluşuna Kadar Mısır-Nübye/Sudan İlişkileri (M.Ö. 5000-2700): Takas, Kültürel Etkileşim Ve Devletleşme. The Journal of Academic Social Science (Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi), Yıl: 2, Sayı: 5, Eylül 2014, s. 15-44
- Çoruhlu, Y. (2000), Türk İslam Sanatının ABC’si, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Danto, A. C. (2013), Sanat Nedir*, Çev. Z. Baranseli, İstanbul: Sel Yayıncılık.

- Doğan, H. Mehmet (2001), Estetik (2. Basım), İzmir: Dokuz Eylül Yayınları
- Eco, U. (2000) Açık Yapıt, Çev: Nilüfer Uğur Dalay, İstanbul: Can Yayınları (s. 63, 69, 109, 119, 131, 163, 243)
- Enç, M. (1975) Ruhsal Terimler Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Erinç, M.S. (Kasım 2004) Sanat Ontolojisi 2. baskı, Ankara: Çınar Yayınları
- Erinç, M.S. (Ekim 2004) Sanatın Boyutları *Ütopya Sanat Dizisi*, 2. baskı, Ankara: Çınar Yayınları
- Erinç, M.S. (Kasım 2004) Sanat Psikolojisi'ne Giriş *Ütopya Sanat Dizisi*, 2. baskı, Ankara: Çınar Yayınları
- Fischer, E. (Kasım 1993) Sanatın Gerekliği 7. baskı, İstanbul: Verso Yayıncılık
- Fleming, J., HONOUR, H.,(2015). Dünya Sanat Tarihi. çev. Hakan Abacı. İstanbul. Alfa Basım Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
- Gombrich, E. H. (1999) Sanatın Öyküsü (2. Basım), Çev. E. Erduran-Ö. Erduran, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Habermas, J., Jameson, F., Lyotard, J. F. (1994) Postmodernizm, Haz. Nemci Zeka, Çev. Güleğül Naliş, Dumrul Sabuncuoğlu, Deniz Erksan, 2. baskı, İstanbul: Kıyık Yayınları. (s. 76)
- Kagan, M. (1982), Güzellik Bilimi Olarak Estetik (Çev. A. Çalı_lar)(1. Basım), İstanbul: Altın Kitaplar Yay.
- Kandinsky, (1981) Sanatta Manevîlik Üzerine, Çev. Ahmet Necati Bigali, İzmir: Özden Ofset. (s. 19, 90, 91)
- Kedik, A. (2003), Yaratıcı Süreçte Özne – Nesne Bağlamında Nesnelleştirme (Objektivasyon), Sanatta Yeterlilik, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Ens., Ankara.
- Küçük, M. (1993) Modernite Versus Postmodernite, Ankara: Vali Yayınları.
- Lektorsky, V. (1998) Özne Nesne Biliş, Çev. Şükrü Alpagut, 2. baskı, İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları. (s. 33, 40, 53, 104)

- Lenoir, B. (2004) Sanat Yapıtı, Çev. Aykut Derman, 3. baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. (s. 49, 65, 77, 79, 93)
- Lewin, R. (2008), Modern İnsanın Kökeni (14. Basım), Çev. N. Özüaydın, Ankara:Tübitak.
- Lise, G., (1986). Mısır Sanatını Tanıyalım. (Sanatı Tanıyalım Dizisi) çev. Eren SOLEY. İstanbul. İnkilap Kitabevi.
- Liotard, J.F. (1990) Postmodern, Çev. Ahmet Çiğdem, İstanbul: Ara Yayıncılık. (s. 23, 27, 69)
- Mansel, A. M. (1963), Ege Ve Yunan Tarihi (2. Basım), Ankara: Türk Tarih Kurumu
- May, R. (2003), Yaratma Cesareti (Çev. M. G. Sökmen), İstanbul: MetisYay.
- Morris, D., (1999). Koruyucu Tılsımlar, Uğurlar, Muskalar, Nazırlıklar. İstanbul, İnkilap Yayınevi.
- Moscatti, S., (1978). Mezopotamya Sanatını Tanıyalım. çev. Ceyhun Çalıklar. İstanbul. İnkilap Kitabevi.
- Özbek, M. (2000), Dünden Bugüne İnsan (3. Basım), Ankara: İmge Kitabevi.
- Read, H. (2014), Sanatın Anlamı (1. Basım), Çev. N. Asgari, İstanbul: İzlenim Sanat Yayınevi.
- Rouquette, M. L. (1992) Yaratıcılık, Çev. Işın Gürbüz, İstanbul: İletişim Yayınları. (s. 9-81)
- Saltuk, S. (2001), Antik Çağda Hipodromlar, İstanbul: Ege Yayıncılık.
- Sözen, M., Tanyeli, U., (1986). Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü.İstanbul:Remzi Kitabevi
- Şenyapılı, Ö. (1996), Görsel Sanatlar Ve İletişim, Ankara: Sanat Yapım Yay.
- Timuçin, A. (1990), “Estetikte İletişim Sorunu”, Ö. N. Soykan, Felsefe ve Sanat, 121-126, İstanbul: Ara Yay.
- Timuçin, A. (2013), Estetik (9. Basım), İstanbul: Bulut Yay
- Tunalı, İ. (1984) Sanat Ontolojisi 3.basım, İstanbul: İÜ. Edebiyat Fak. Yayınları
- Tunalı, İ. (1990), “Çağdaş Estetik’te Estetik Obje Sorunu”, Ö. N. Soykan, Felsefe ve Sanat, 129-135, İstanbul: Ara Yay.
- Turani. A. (1992) Dünya Sanat Tarihi (4. Basım), İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tunalı, İ. (1993), Marxist Estetik (2.Basım), İstanbul: Altın Kitaplar Basımevi

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
TEZ ÖNERİSİ FORMU

- Tunalı, İ. (1993), Felsefenin Işığında Modern Resim (5.Basım), İstanbul: Remzi Kitabevi
- Tunalı, İ. (2004), Tasarım Felsefesine Giriş (2. Basım), İstanbul: Yapı Yayın.
- Tunalı, İ. (2011), Estetik Beğeni (2. Basım), İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Türe, A., (2005). Takının Öyküsü 2. Dünya Kuyumculuk Tarihi. 1. İstanbul. İKO. Goldaş Kültür Yayınları
- YKKME (Yapı Kredi Kültür Merkezi Etkinlikleri) (1993-1994), Salı Toplantıları- Geçmişle Geleceği Arasında Kıvranan Sanat, İstanbul:YKY
- YKKME (Yapı Kredi Kültür Merkezi Etkinlikleri) (1993-1994), Salı Toplantıları- Karşıdan Karşıya Geçerken: Sanat, İstanbul:YKY
- Ziss, A. (1984), Gerçekliği Sanatsal Özümsemenin Yöntemi Estetik (Çev. Y.Şahan), İstanbul: De Yay.
- Ziss, A. (2009), Estetik, İstanbul: Hayalbaz Kitapevi. (s. 25-79-99-105)

Not : Form, enstitü öğrencileri tarafından bağlı buldukları Yönetmelik, Esaslar ve Kılavuzlara göre doldurulacaktır.

* Bu kısım Sosyal Bilimler Enstitüsü öğrencileri tarafından doldurulacaktır.